

CoPs

การป้องกันการติดเชื้อใน โรงพยาบาล สำหรับ พยาบาล

15 กุมภาพันธ์ 2566 13.30 น.

ภาวินี ตั้งปัญญาวงศ์

ดูแลผู้ป่วย

1. ป้องกันการติดเชื้อในผู้ป่วย
2. ป้องกันการแพร่กระจายเชื้อของผู้ป่วย
3. ดูแลให้ความรู้แก่ผู้ป่วยและญาติ

ป้องกัน การติดเชื่อในผู้ป่วย

การแยกผู้ป่วย

การล้างมือ

การดูแลเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้กับผู้ป่วย

การจัดการผ้าเปื้อน

การจัดการขยะในโรงพยาบาล

การแยกผู้ป่วย

ประกอบด้วย 2 มาตรการ คือ

- Standard Precaution
- Transmission Based Precaution

Standard Precautions

ใช้ในการดูแลผู้ป่วยทุกรายไม่ว่าจะมีการติดเชื้อหรือไม่
ใช้ในการป้องกันการติดเชื้อจากเลือดหรือสารคัดหลั่งจากผู้ป่วย

หลักการ

- ผู้ป่วยทุกรายมีเชื้อโรคที่สามารถแพร่สู่ผู้อื่นผ่านทางเลือดหรือสารคัดหลั่ง
- เชื้อโรค **HIV , HBV , HCV** ส่วนมากไม่มีอาการ
- ผู้ป่วยอาจอยู่ในระยะ **window period** ยาวนานได้ 3 สัปดาห์ 6 เดือน 1 ปี

Standard Precautions

การปฏิบัติ :

- ล้างมือก่อน หลังสัมผัสผู้ป่วย
- สวมอุปกรณ์ ป้องกันร่างกายตามความเหมาะสม
- ระวัง การเกิดอุบัติเหตุจากของมีคม
- ทำความสะอาดสิ่งแวดล้อม
- เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้กับผู้ป่วยต้องทำลายเชื้อ / ทำให้ปราศจากเชื้อ

Transmission-based precaution

เป็นวิธีการป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดต่อในผู้ป่วยที่ทราบ การวินิจฉัยแล้ว โดยป้องกันตามกลวิธีการติดต่อ ดังนี้

- Airborne precautions
- Droplet precautions
- Contact precautions

Airborne precautions

การป้องกันเชื้อโรคที่แพร่ทางอากาศที่มีขนาดเล็กกว่า 5 ไมครอน ได้แก่

- วัณโรค (TB)
- หัด (Measles)
- สุกใส (Chickenpox)
- งูสวัดและเริมแบบแพร่กระจาย (Disseminated herpes zoster and Disseminated herpes simplex)
- โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Severe Acute Respiratory Syndrome ; SARS)
- และโรคไข้หวัดนก (Avian Influenza)

Droplet precautions

เป็นวิธีการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคจากละอองฝอยเสมหะ ที่มีขนาดใหญ่กว่า 5 ไมครอน นอกจากนี้ยังติดต่อจากการสัมผัส เยื่อบุตา เยื่อบุปาก และจมูกได้แก่

- หัดเยอรมัน (Rubella)
- คางทูม (Mumps)
- ไอกรน (Pertussis)
- ไข้หวัดใหญ่ (Influenza)
- ไข้กาฬหลังแอ่น (Meningococcal infection)

ฝุ่นที่มองเห็นด้วยตาเปล่ามีขนาดตั้งแต่ 50ไมครอนขึ้นไป

$$1 \mu = 0.001 \text{ mm}$$

Contact precautions

เป็นการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคที่ติดต่อได้โดยการสัมผัสทั้งทางตรงและทางอ้อม

Infectious diarrhea

Infectious wound

Abscess

Viral conjunctivitis

Scabies

ผู้ป่วยทุกราย

มาตรการขั้นพื้นฐาน
standard precautions

เพิ่มมาตรการพิเศษ
ตามการแพร่กระจายเชื้อโรค
Transmission based precautions

การสัมผัส

Contact precautions

ละอองขนาดใหญ่

Droplet precautions

ละอองขนาดเล็ก

Airborne precaut

Standard Precautions

การล้างมือ

หน้า-หลัง-ขึ้น-ไปง-ปลาย- ข้อ

ถ้างมือ 7 ขั้นตอน ดังนี้ :

- 1) ฝ่ามือถูกัน
- 2) ฝ่ามือถูฝ่ามือและนิ้วถูซอกนิ้ว
- 3) ฝ่ามือถูหลังมือและซอกนิ้วมือ สลับกัน 2 ข้าง
- 4) หลังนิ้วมือถูฝ่ามือ สลับกัน 2 ข้าง
- 5) ปลายนิ้วถูฝ่ามือ สลับกัน 2 ข้าง
- 6) ถูนิ้วหัวแม่มือโดยรอบ
- 7) ถูรอบข้อมือ ทั้ง 2 ข้าง

การดูแลเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้กับผู้ป่วย

การแบ่งประเภทอุปกรณ์ทางการแพทย์

1. Critical item – อุปกรณ์เครื่องมือที่ต้องสอดใส่เข้าสู่เนื้อเยื่อ หรือกระแสโลหิต
เช่น เครื่องมือผ่าตัด เข็มเย็บ Set คลอด Set สวนปัสสาวะ
2. Semi critical item – อุปกรณ์เครื่องมือที่สัมผัสเยื่อบุร่างกาย เช่น
เครื่องช่วยหายใจ ดมยาสลบ และ ปรอทวัดไข้
3. Noncritical item – เครื่องมือ อุปกรณ์ที่สัมผัสผิวหนังที่ปรกติ เช่น
หม้อนอน เครื่องวัดความดัน เครื่องผ้า ภาชนะใส่อาหาร

การทำให้ปราศจากเชื้อ

1. การอบไอน้ำ **Autoclave** เป็นหม้ออัดความดันไอน้ำแรงสูง โดยใช้ไอน้ำร้อน และอยู่ในระบบปิด เพื่อให้เกิดแรงดันอากาศสูง ใช้กับอุปกรณ์ที่ทนร้อนได้

2 การอบแก๊ส EO คือ เครื่องอบฆ่าเชื้อด้วยแก๊ส Ethylene Oxide ซึ่งเป็นแก๊ส อุณหภูมิต่ำ จึงใช้ กับอุปกรณ์ ประเภทยาง พลาสติก ได้ แต่ไม่ใช้กับ ผ้า เพราะ ผ้า ดูดซับแก๊สได้ มาก

3.การอบ ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์พลาสมา

เป็นเครื่อง อบฆ่าเชื้อ สำหรับอุปกรณ์ที่ไม่สามารถทนความร้อนสูง ทำงานด้วยระบบ ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์พลาสมา ชนิดความเข้มข้น 58-59% ที่อุณหภูมิต่ำ ประมาณ 42-50 ° C โดยใช้เวลาในการอบฆ่าเชื้อประมาณ 24-72 นาที

วัสดุที่ใช้ห่ออุปกรณ์

1. การอบไอน้ำ **Autoclave** ใช้ผ้า ของกระดาษ ของซีล ห่อ หม้อก๊อสม์ กล่องเหล็ก อลูมิเนียม แต่ต้องมีรูให้ไอน้ำเข้า

2 การอบแก๊ส E0 ใช้ของกระดาษ ของซีล

3.การอบ ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์พลาสมา ใช้ของกระดาษ ของซีล

หลักการ เลือกท่ออุปกรณ์เพื่อให้ปราศจากเชื้อ

- 1.วัสดุนั้นต้องยอมให้ไอน้ำ หรือ แก๊ส ผ่านได้
- 2.วัสดุนั้นสามารถป้องกันไม่ให้เชื้อจุลชีพเข้าไปภายในท่อได้
- 3.วัสดุนั้นต้องทนต่อกระบวนการทำให้ปราศจากเชื้อ

การดูแลเครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้กับผู้ป่วย

- การเก็บรักษา - ตู้ กล้อง ปิดประตู ปิดฝา
เรียงซ้อน อัดแน่น กระดาษยับ
- FIFO
- ปราศจากเชื้อ - จริงไหม ? - ดูอย่างไร
- วันหมดอายุ - ดูอย่างไร

การตรวจสอบการทำให้ปราศจากเชื้อ

ทางกายภาพ - Sterilizer ว่าสมบูรณ์หรือไม่

ทางเคมี - ห่ออุปกรณ์ได้ผ่านการทำให้ปราศจากเชื้อแล้ว

ทางชีวภาพ - ชี้ให้เห็นว่าอุปกรณ์ปราศจากเชื้อ

การตรวจสอบทางกายภาพ

ดู มาตรการวัดความดัน

มาตรการวัดอุณหภูมิ

ดูเวลา

โปรแกรมการทำงานของเครื่อง

กระดาษกราฟ จากเครื่อง

การตรวจสอบทางเคมี

ใช้สารเคมีเคลือบ หรือใส่ไว้ ในแผ่นตรวจ

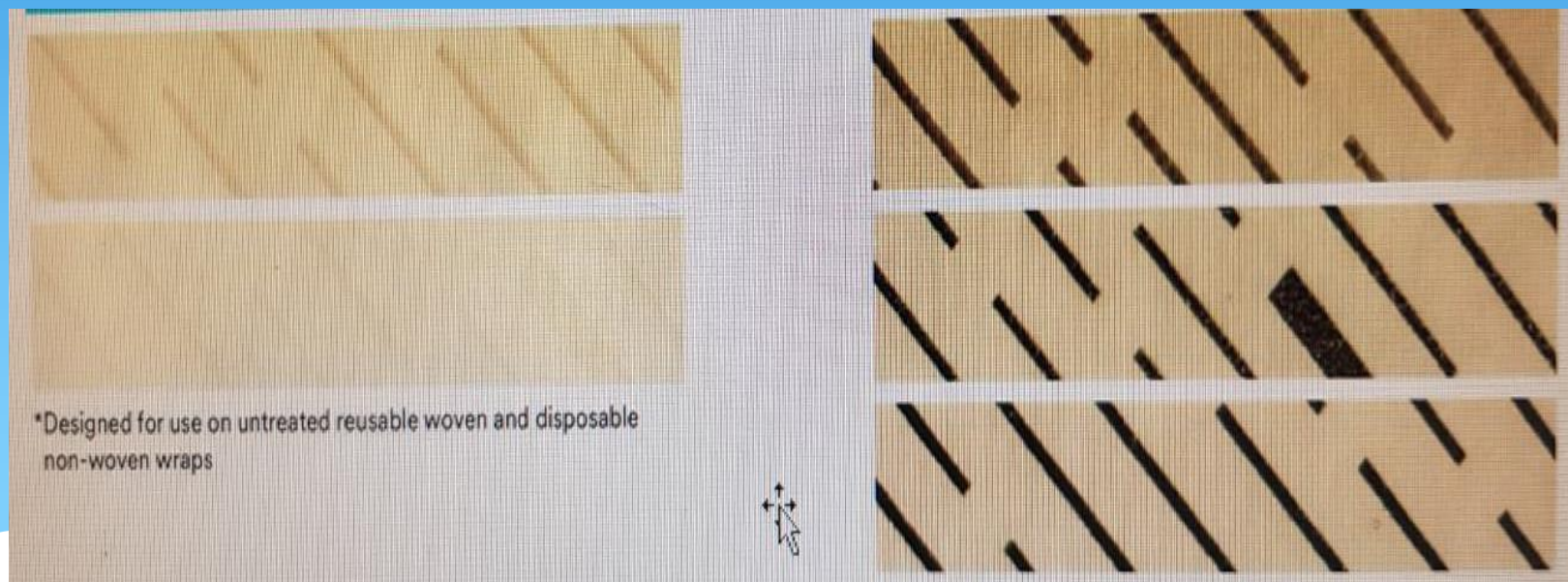
ภายนอก - ติดนอกห่อ

ภายใน - ใส่ภายในห่อ

การ ตรวจสอบ Autoclave tape

ก่อน อบไอน้ำ

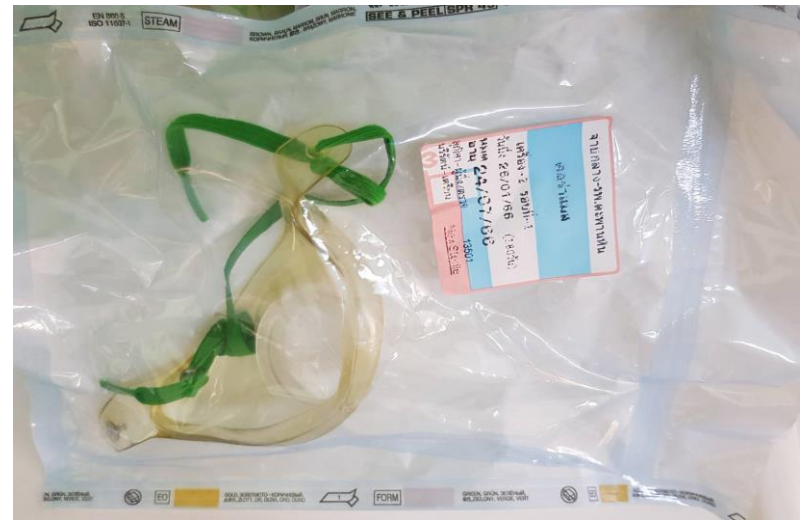
หลัง อบไอน้ำ

การตรวจสอบ ซองซีล อบแก๊ส EO

ก่อน EO

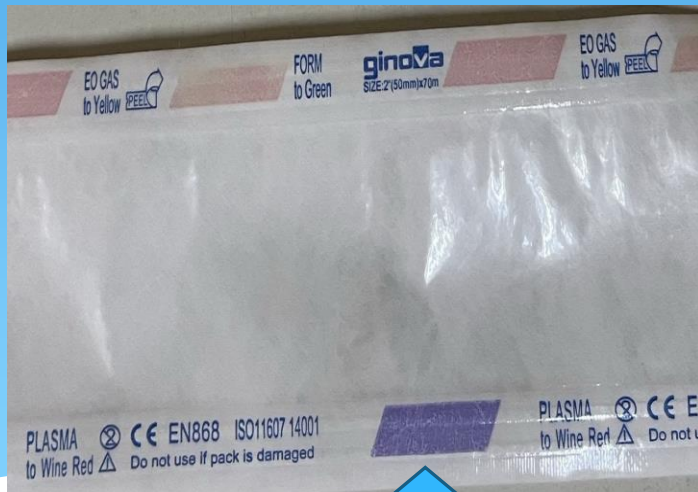
หลัง EO

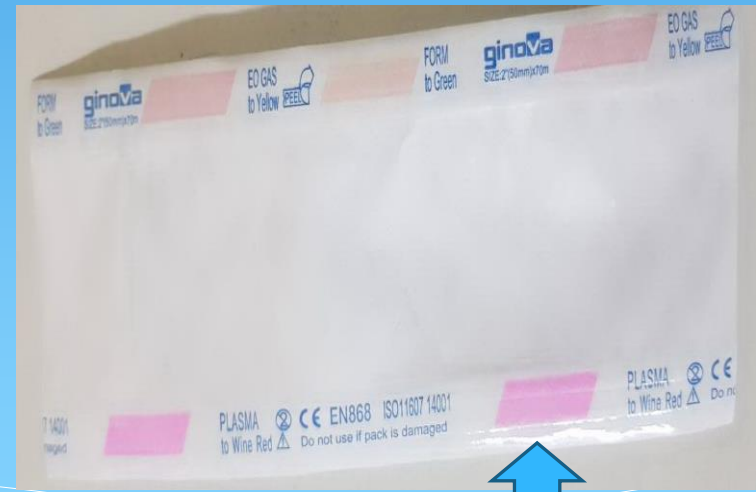

การ ตรวจสอบ ซองซีล

ก่อน อบพลาสมา
ก๊าซไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

หลัง อบพลาสมา
ก๊าซไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

ตัวบ่งชี้ทางเคมีภายใน (Internal chemical indicator)

Unprocessed

**Processed
(Accept)**

**Processed
(Reject)**

การตรวจสอบทางชีวภาพ (Biological Monitoring)

เชื้อถือได้มากที่สุด ซึ่งเรียกว่า spore test

โดยใช้ Spore ของเชื้อจุลินทรีย์ที่ทนทานมากที่สุด ใส่ในหลอด แล้วนำไปใส่ในเครื่องนึ่งฆ่าเชื้อ หรือ เครื่องอบแก๊ส

ทำการอบ

การตรวจสอบทางชีวภาพ (Biological Monitoring)

วิธี Sterile	เชื้อที่ทดสอบ
Steam	Geobacillus Stearothermophilus
Hydrogen Peroxide	Geobacillus Stearothermophilus
Ethylene Oxide	B.atrophacus
Hot Air Oven	B.atrophacus (Formerly B.subtilis)

spore test

ระยะเวลาการเก็บอุปกรณ์ปราศจากเชื้อ

ลักษณะการห่ออุปกรณ์	วิธีการทำให้ปราศจากเชื้อ	ระยะเวลาเก็บ
ใช้ผ้าที่เย็บ 2 ทบ ห่อ 2 ชั้น	นึ่งไอน้ำ	7 วัน
ห่อด้วยซองซิล 1 ชั้น ปิดด้วยความร้อน	นึ่งไอน้ำ	1 เดือน
ห่อด้วยผ้า ใส่ซองซิล 1 ชั้น ปิดด้วยความร้อน	นึ่งไอน้ำ	6 เดือน
ห่อด้วยซองซิล 2 ชั้น ปิดด้วยความร้อน	นึ่งไอน้ำ	6 เดือน
ห่อด้วยซองซิล 1 ชั้น ปิดด้วยความร้อน	อบด้วย	6 เดือน
	Gas Ethylene Oxide	
	ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์พลาสมา	
R-ICS-003 (แก้ไขครั้งที่ 08- 23/12/66)		

ดูแลเจ้าหน้าที่

1. ป้องกันการติดเชื้อในเจ้าหน้าที่
2. สนับสนุนอุปกรณ์ ป้องกันการติดเชื้อให้เพียงพอ
3. ดูแลให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่

สิ่งแวดลอม

1. ช่วยวางระบบการดูแลเครื่องมืออุปกรณ์ให้ปราศจากเชื้อ
2. ช่วยวางระบบการจัดบริการผู้ป่วยเพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อ
3. ดูแลการจัดการขยะติดเชื้อและไม่ติดเชื้อ
4. ดูแลสิ่งแวดลอมให้ถูกสุขลักษณะ

โรคติดเชื้อในโรงพยาบาล

Nosocomial Infection(NI)

Hospital acquired Infection

Hospital associated Infection (HAI)

โรคติดเชื้อในโรงพยาบาล

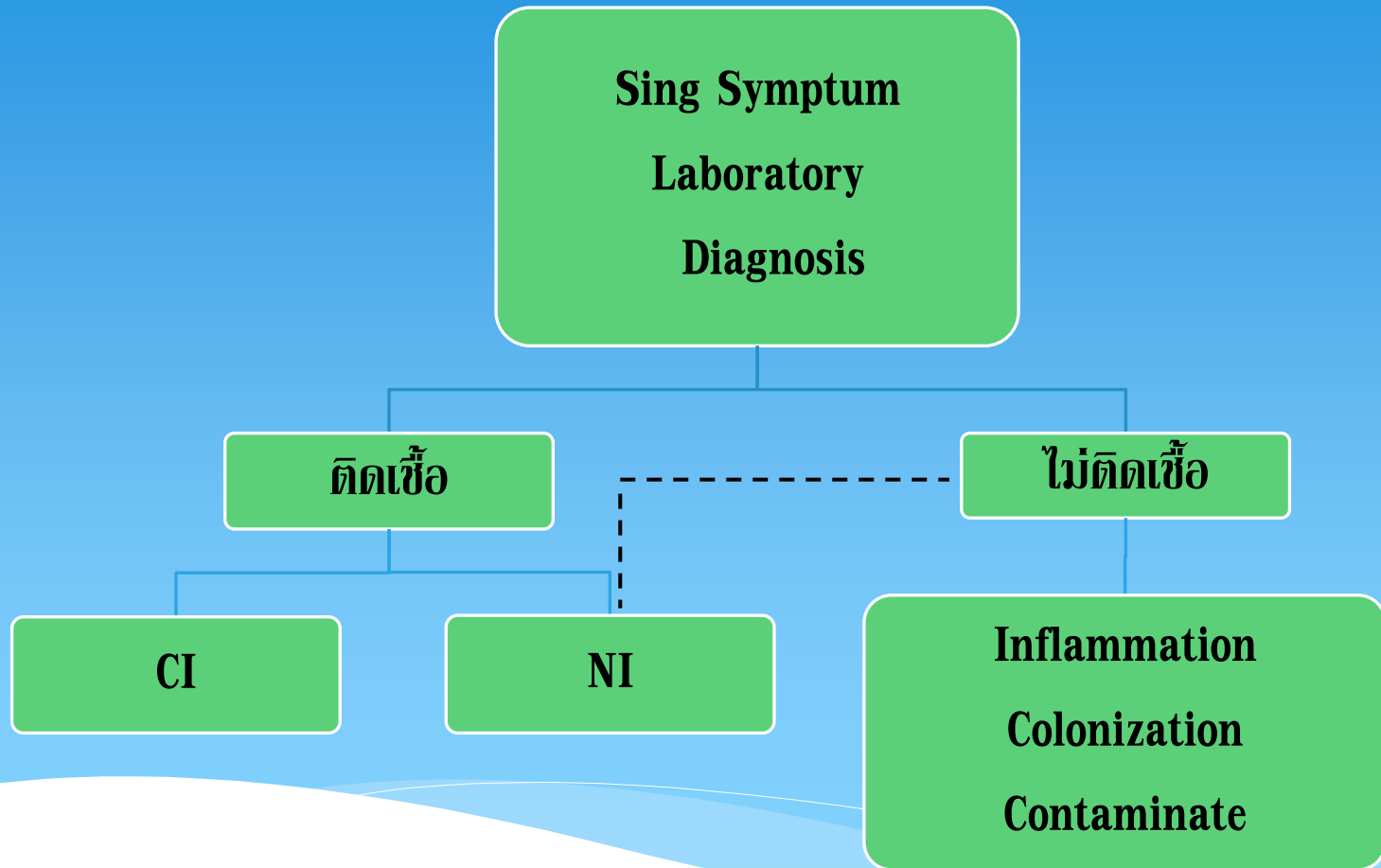
หมายถึง โรคติดเชื้อที่เกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้ป่วยเข้ารับการรักษ
ในโรงพยาบาล โดยที่ผู้ป่วยไม่มีการติดเชื้อมาก่อนและไม่ได้อยู่ใน
ระยะฟักตัวของโรค (CDC 2012)

หมายเหตุ : โรคติดเชื้อในโรงพยาบาลอาจเกิดจากเชื้อที่มาจาก
endogenous หรือ exogenous sources

ข้อสำคัญในการพิจารณา

1. การติดเชื้อในทารกแรกเกิดที่ผ่านทางรก และแสดงอาการภายใน 48 ชม. หลังคลอด เช่น หัดเยอรมัน ซิฟิลิส เริม HIV เป็นต้น ไม่ถือเป็นการติดเชื้อในโรงพยาบาล
2. การติดเชื้อที่สัมพันธ์กับโรคแทรกซ้อน หรือ การติดเชื้อที่มีมา ตั้งแต่แรกรับไม่ถือเป็นการติดเชื้อในโรงพยาบาล

แนวทางการวินิจฉัย

การเฝ้าระวังการติดเชื้อใน รพ.

การเฝ้าระวัง ทั้งโรงพยาบาล (Hospital wide surveillance)

เป็นการเฝ้าระวังทุกราย ทุกหอผู้ป่วย ทุกตำแหน่งการติดเชื้อ

การเฝ้าระวัง แบบจำเพาะเจาะจง (Targeted surveillance)

เป็นการเฝ้าระวังเฉพาะกลุ่ม

การเฝ้าระวัง ทั้งโรงพยาบาล

วิธีคิด **ร้อยละ**

ตัวตั้ง - จำนวนครั้งของการติดเชื้ในรพ. ในเดือนนั้น X 100

ตัวหาร - จำนวน ผป. Admit / Discharge ในเดือนนั้น

วิธีคิด **ต่อ 1000 วันนอน**

ตัวตั้ง - จำนวนครั้งของการติดเชื้ในรพ. ในเดือนนั้น X 1000

ตัวหาร - จำนวนวันนอนของ ผป. ในเดือน นั้นๆ

การเฝ้าระวัง ทั้งโรงพยาบาล

ตัวอย่าง ร้อยละ

ในเดือนนี้ มี ติดเชื้อ 1 คน กลับบ้านทั้งหมดในเดือนนี้ 566

อัตราการติดเชื้อ

$$\frac{1 \times 100}{566} = 0.18 \%$$

ตัวอย่าง 1000 วันนอน

ในเดือนนี้ มี ติดเชื้อ 1 คน จำนวนวันนอนทั้งหมดในเดือนนี้ 2112

อัตราการติดเชื้อ

$$\frac{1 \times 1000}{2112} = 0.47 \text{ ต่อ } 1000 \text{ วันนอน}$$

การเฝ้าระวังแบบจำเพาะเจาะจง (Targeted surveillance)

1. การติดเชื้อปอดอักเสบ

VAP

HAP

2. การติดเชื้อทางเดินปัสสาวะ

CAUTI

UTI

3. Phlebitis

4. CLABSI

5. ติดเชื้อ สะดือ เด็ก

6. ติดเชื้อ ตา

การเฝ้าระวังแบบจำเพาะเจาะจง (Targeted surveillance) ต่อ

7. การติดเชื้อ แผล ผ่าตัด (ร้อยละ)

แผล C/S

แผล Appenditomy

แผล TR

แผล TAH

ผ่าตัด Ortho

แผล Episiotomy

การเฝ้าระวังแบบจำเพาะเจาะจง (Targeted surveillance)

การวัดผล อัตราการติดเชื้อ ..... ในรพ.
หน่วย ต่อ 1000 วันนอน หรือ วันใส่สายใส่อุปกรณ์
หรือ ร้อยละ ของการผ่าตัด ชนิด นั้นๆ

วิธีคิด

ตัวตั้ง จำนวนครั้งของการติดเชื้อ ..... ในรพ.
ตัวหาร วันนอน หรือ วันใส่สายใส่อุปกรณ์ X 1000

ติดเชื้อปอดอักเสบ จากการใส่เครื่องช่วยหายใจ Ventilator Associated pneumonia (VAP)

ความหมาย :

เกิด Pneumonia ในผู้ป่วย ที่ ใส่เครื่องช่วยหายใจนานกว่า
48 ชม. และหรือ ถอดเครื่องช่วยหายใจ ไม่เกิน 48 ชม

วิธีคิดอัตราการติดเชื้อ

ตัวตั้ง - pneumonia ในผู้ป่วย ใส่เครื่อง

ตัวหาร - จำนวนวันที่ผู้ป่วย On Ventilator

วิธีเก็บ ตัวหาร   เทียงคืน   นับผู้ป่วย ใส่เครื่อง ทุกคืน

ติดเชื้อปอดอักเสบ จากการใส่เครื่องช่วยหายใจ VAP

ตัวอย่าง ติดเชื้อ VAP 1 ครั้ง
วันใส่เครื่องช่วยหายใจในเดือน นั้น = 130

$$\text{VAP} = \frac{1 \times 1000}{130} = 7.96 \text{ ต่อ } 1000 \text{ วันใส่ Ventilator}$$

= 7.96 ต่อ 1000 วันใส่ Device day

ติดเชื้อปอดอักเสบ ในผป. ที่ไม่ได้ใส่เครื่องช่วยหายใจ
Hospital Associated pneumonia (HAP)

ความหมาย :

เกิด Pneumonia ในผป. ที่ ไม่ได้ใส่เครื่องช่วยหายใจ และ
หรือ ถอดเครื่องช่วยหายใจ เกิน 48 ชม

วิธีคิด
$$\frac{\text{pneumonia ในผป. ไม่ได้ใส่เครื่อง}}{\text{จำนวนวันที่ผป.นอน รพ. ในเดือนนั้น}} \times 1000$$

วิธีเก็บ เก็บเตียง นับผป. ที่นอนทุกคนทุกคืน

ติดเชื้อปอดอักเสบ ในผป. ที่ ไม่ได้ใส่ใส่เครื่องช่วยหายใจ

ตัวอย่าง ติดเชื้อ HAP 2 ครั้ง
วันนอนในเดือน นั้น = 877

$$\text{HAP} = \frac{2 \times 1000}{877} = 2.28 \text{ ต่อ } 1000 \text{ วันนอน}$$

$$= 2.28 \text{ ต่อ } 1000 \text{ วันนอน}$$

CAUTI ติดเชื้อทางเดินปัสสาวะจากการใส่สาย Cath

ความหมาย :

เกิด UTI ในผู้ป่วย ที่ ใส่ Cath นานกว่า 48 ชม.
และหรือ ถอด สาย Cath ออกไม่เกิน 48 ชม

วิธีคิด

ตัวตั้ง   จำนวนครั้งของการติดเชื้อ CAUTI ในรพ.
ตัวหาร   วันใส่สายใส่ Cath ในเดือน นั้น   X 1000

อัตราการติดเชื้อ CAUTI

ตัวอย่าง ติดเชื้อ CAUTI 1 ครั้ง
วันใส่สายสวนปัสสาวะ ในเดือน นั้น = 598

$$\text{อัตราการติดเชื้อ CAUTI} = \frac{1 \times 1000}{598}$$

= 1.67 ต่อ 1000 วันใส่สาย Cath

= 1.67 ต่อ 1000 Cath -Day

Hospital days (วันนอนรพ.)

คือ จำนวนวัน ที่ผู้ป่วยนอนอยู่ในหอผู้ป่วยแต่ละวัน

**นับจำนวนคนไข้ที่อยู่ในหอผู้ป่วยแต่ละวัน ณ เวลาเดียวกันทุกวัน
โรงพยาบาลกำหนด ณ 24.00 น. แล้วรวบรวม ทั้งเดือน**

Device days คือ จำนวนวันที่ใช้อุปกรณ์การแพทย์ เช่น
Central line days, Ventilator days. Cath days
เป็นการนับและบันทึก

1. จำนวน วัน คาสายสวนหลอดเลือดส่วนกลาง
- 2 . จำนวนคนไข้ ที่ใส่เครื่องช่วยหายใจ
3. จำนวนคนไข้ ที่คาสายสวนปัสสาวะ

นับจำนวนคนไข้ที่อยู่ในหอผู้ป่วยแต่ละวัน ณ เวลาเดียวกันทุกวัน
โรงพยาบาลกำหนด ณ 24.00 น. แล้วรวบรวม ทั้งเดือน

Phlebitis

ตัวอย่าง ติดเชื้อ Phlebitis 1 ครั้ง
วันใส่ IV /Hep. Lock ในเดือน นั้น = 1000

$$\text{อัตราการติดเชื้อ Phlebitis} = \frac{1 \times 1000}{1000}$$

= 1 ต่อ 1000 วันใส่ IV

การตัดเชื้อแผล Episiotomy (ร้อยละ)

อัตราการตัดเชื้อแผล Episiotomy =

$$\frac{\text{จำนวนครั้งของการ ตัดเชื้อแผลเย็บ}}{\text{จำนวนผู้ป่วยที่มีแผล Episiotomy}} \times 100$$

PPE

1. ใส่เหมาะสม – ประเภท ขนาด
2. ใส่ถูก
3. ถอดแบบระวัง

อุบัติเหตุ เข็มตำ

- อัตราเสี่ยงโดยเฉลี่ยของการติดเชื้อเอดส์จาก การถูกเข็มตำ ประมาณร้อยละ 0.3, เชื้อบูตาอัตราการติดที่ 0.009 %
- source patient , รายละเอียดของอุบัติเหตุ ทำให้อัตราเสี่ยงแตกต่างกันไปในแต่ละราย
- ข้อมูลเบื้องต้นจาก CDC พบว่าในบางกลุ่มของ percutaneous exposure อัตราเสี่ยงของการติดเชื้อ อาจสูงถึงร้อยละ 5 หรือมากกว่า

เมื่อเกิดอุบัติเหตุ

1. ตั้งสติ

2. ล้าง ด้วยน้ำ และ สบู่

ถ้าเป็นเชือบุที่สัมผัสให้ล้างด้วยน้ำอย่างเดียว

3. ไม่บีบเค้นเลือด

4. รายงานผู้บังคับบัญชา

ดูแลสุขภาพ

1. ด้านร่างกาย
2. ด้านจิตใจ

